

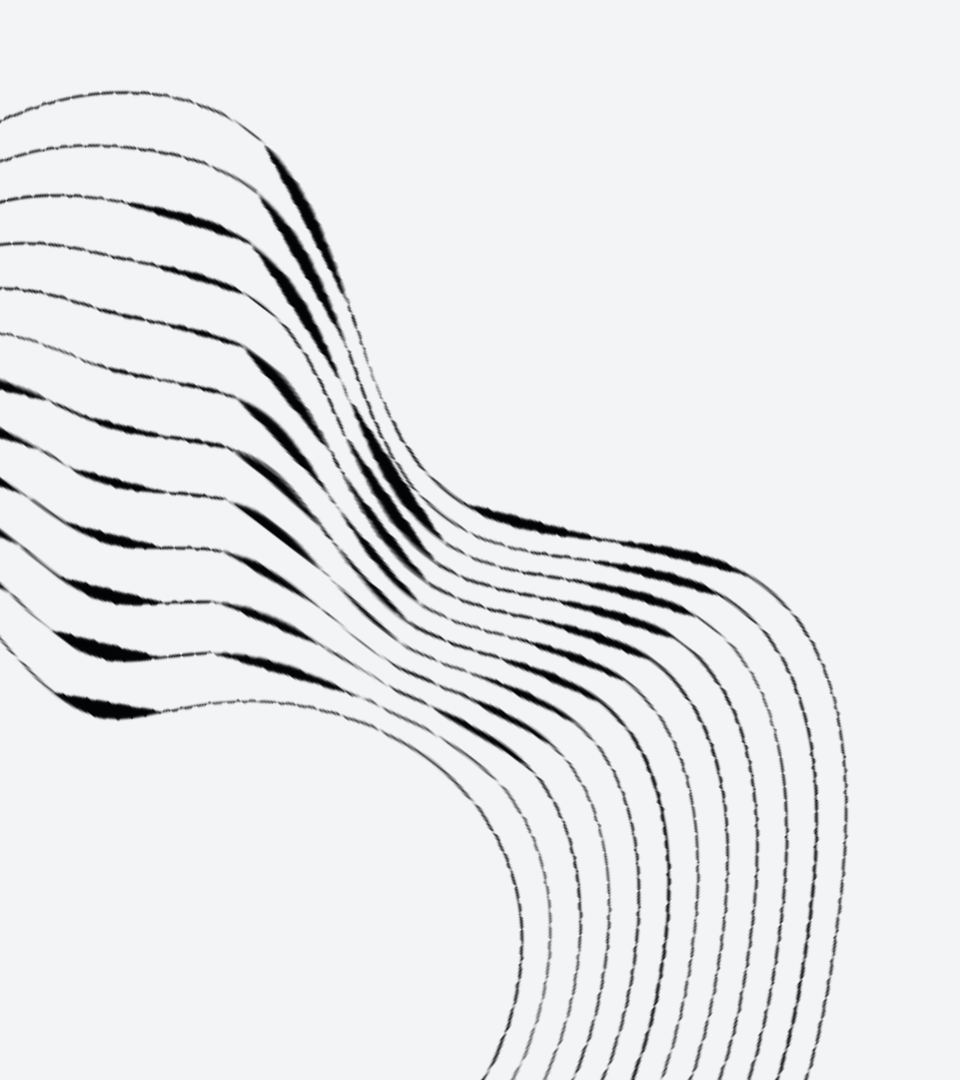

ÜLDKOOSOLEK

26. MAIL 2025 JÄNEDAL

PÄEVAKORD

01

2024. a. majandusaasta aruande
kinnitamine

02

Kohapeal algatatud teemad

KOKKUVÕTTED

2024

FINANTSARUANNE

TEGEVUSARUANNE

PROJEKTID

REVISJON

EELARVE TÄITMINE 2024: TULUD

Eesti LEADER Liidu EELARVE			2024		EC4RURAL	
	TULUD		TULUD põhitegevusest	Täitmine	EC4RURAL tulud	Täitmine
Jrk	Tegevus		Eelarve 2024	Tegelik	Eelarve 2024	Tegelik
	Eelmise aasta jääk		6400	6400		
1.1	Liikmemaks 2019 otsuse alusel		58348	58348		
1.2	ELARD liikmemaks		240	240		
1.3	EC4RURAL				35227	0
1.4	Erasmus+		6150	14576		
1.5	Spoku.ee omaosalustasud		3400	3680		
1.6	Riigieelarveline toetus		10000	9796		
	Kokku tulud		84538	93040	35227	0

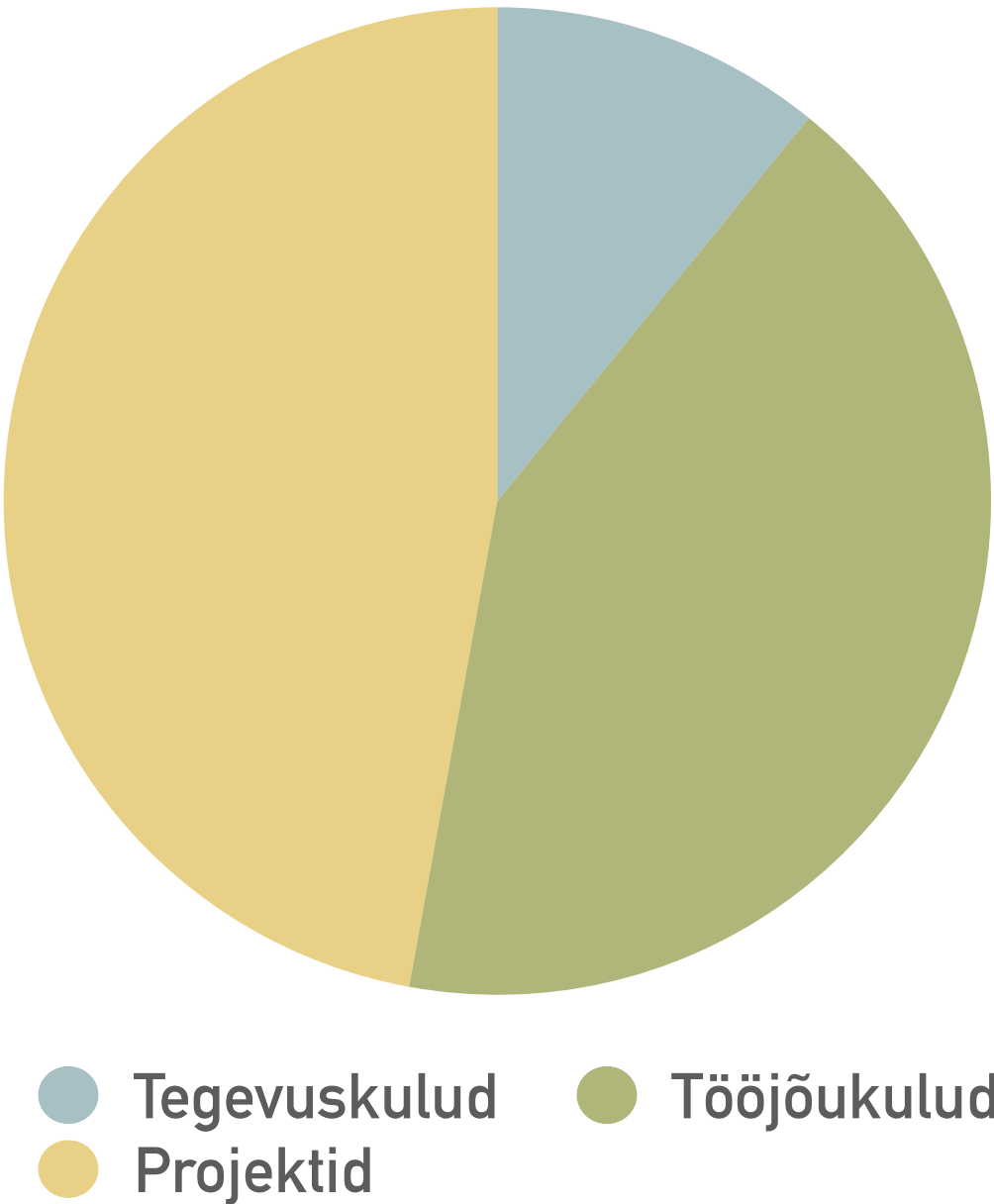
EELARVE TÄITMINE 2024: KULUD

	KULUD		Põhitegevuse kulud		EC4RURAL kulud	
1	PERSONALIKULUD		41748	41654	24888	24887
1.1	Tegevjuht		26496	26492		
1.1.1	Tegevjuht, lisaülesanne				8832	8831
1.2	Juhatuse liige		15252	15162		
1.3	EC4RURAL projektijuht				16056	16056
2	ÜLDKULUD		6700	5762	7246	4875
2.1	Büroo- ja sidekulud		700	1244	600	600
2.2	Sõidu- ja lähetuskulud		4000	2381	6125	3754
2.3	Raamatupidamiskulu		2000	2137	521	521
3	TEGEVUSKULUD		29700	25295	3093	0
3.1	Koolituskulud		500	195		
3.2	Ürituste korraldamise kulud		5000	3931	3093	0
3.3	Rahvusvaheline koostöö		12000	11832		
3.4	Katusorganisatsioonide liikmemaks		1650	1650		
3.5	Õigusabikulud		1000	0		
3.6	Turundus ja reklaam					
3.7	Erasmus+		6150	4562		
3.8	Spoku.ee haldamine		3400	3125		
4	Reserv		6390			
	Kokku kulud		84538	72711	35227	29762

.....

FINANTSARUANNE

	2021	2022	2023	2024
Liikmemaksud	54 854	58 207	57 520	58 588
Projektid	5394	62 214	170 653	54 777
Tegevuskulud	-12 370	-20 646	-27 995	-11 8538
Tööjõukulud	-33 930	-46 159	-48 386	-41 880
Sihtotstarbel.	-4899	-58 340	-137 048	-49 281
Tulem	9200	-4735	13 910	-15 043

TEGEVUSARUANNE

- Liikmeid 22
- 3 üldkoosolekut
- Juhatus:
 - 7 liiget / 6 liiget
 - 8 koosolekut (3 veebis, 5 füüsilist kohtumist)
- 2 lepingut: tegevjuht ja juhatuse liige
- Teenusleping Positiivne Tulem OÜ — raamatupidamine 210€ kuus, alates oktoobrist + km
- Käsundusleping:
 - Rafael Milerman, projektijuhtimine LIFE EC4RURAL projektis

ÜHENDAMINE

Juhendmaterjalide väljatöötamine, liidu alusdokumentide uuendamine

Kommunikatsiooni põhimõtted	14.02.2024	üldkoosolek
ELL esindajate nimetamise kord	14.02.2024	üldkoosolek
Töörühmade koostöötamise hea tava	14.02.2024	üldkoosolek
Raamatupidamise eeskiri	16.05.2024	juhatus

ÜHENDAMINE

Kommunikatsioon

Suveseminar Olustveres, talveseminar Rakveres	koostöö maaeluvõrgustikuga
Liikmete kella kolme kohvitund	jaanuar, märts, aprill, mai, september (2), oktoober, november, detsember - kokku 9
Uudised ja sündmused veebilehel	aastas kokku 64 tk, keskmiselt 5,3 uudist kuus
Uudiskirjad	5
Tunnustamine	Aasta Tegija ja 2 elutöö tunnustust suveseminaril
Sotsiaalmeedia	aasta lõpuks 579 jälgijat Facebookis
Siseveeb (drive)	ettepanekute kogumine määruse muutmiseks, eelnõude kooskõlastamiseks

ÕIGUSLOOME TÖÖRÜHM

juht: Tiina Ivask, Valgamaa Partnerluskogu

08.04.2024 LEADER määruse uuenduste mustandi arutelu, töörühma juhi valimine.

10.06.2024 LEADER rakendusmääruse uue eelnõu läbivaatamine.

31.07.2024 LEADER rakendusmääruse uue eelnõu läbivaatamine.

08.08.2024 LEADER rakendusmääruse uue eelnõu läbivaatamine.

27.08.2024 Kulude mõistlikkuse tõendamine, juhtumite arutelu

04.11.2024 Ettepanekute koondamine määruse parandamiseks

ESINDAMINE

Organisatsioon	Esindaja
Euroopa ÜPP võrgustiku assamblee	Rita Triinu Peussa
Euroopa ÜPP võrgustiku allrühm: LEADER ja territoriaalne areng	Kristiina Tammets / Rita Triinu Peussa
ELARD - Euroopa LEADER ühendus maaelu arenguks	Kristiina Tammets / Triin Kallas
Eesti Maaelu arengukava 2014-2020 ja Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027 ühine seirekomisjon	Rafael Milerman / Triin Kallas
„Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ (PõKa 2030) juhtkomisjon	Karl Õmblus / Triin Kallas
PMAN - Põllumajanduse ja maaelu arengu nõukogu	Rafael Milerman
Maal elamise päeva juhtkomisjon	Triin Kallas / Rita Triinu Peussa
Maaeluvõrgustiku koostöökoda	Rita Triinu Peussa / Triin Kallas

ESINDAMINE: MAAELUPAKTI (RURAL PACT) EESTI EKSPERT – TRIIN KALLAS

- Maaelupakt on raamistik koostööks riikide, piirkondade ja kohalike omavalitsuste, kodanikuühiskonna organisatsioonide, ettevõtjate, teadlaste ja kodanike vahel, et tegutseda maaelu arengu visiooni ühiste sihtide saavutamise nimel. Sellel on kolm eesmärki:
 - Maapiirkondade esindajate arvamuste võimendamine ja nende arvessevõtmine poliitilises tegevuses
 - Tegevusvõrgustiku väljakujundamine ja soodustamine, koostöö ja vastastikune õpe
 - Arenguvisiooni ellurakendamiseks vabatahtlikult võetavate kohustuste soodustamine ja jälgimine

ESINDAMINE: ÜPP VÕRGUSTIKU LEADER ALLRÜHM – KRISTIINA TAMMETS

12. märts 2024

LEADER nooremaks, innovaativsemaks ja lihtsamaks!

- Komisjon ja ÜPP võrgustik on võtnud sihiks noorte kaasamise ja tuleviku liidrite võimestamise
- Komisjoni esindajad rõhutasid koostööprojektide olulisust
- Komisjon kutsus üles seadma täiendavaid tulemusindikaatoreid, et demonstreerida LEADERi lisaväärtust
- LEADERi lisaväärtuse peamised komponendid on: suurenenud sotsiaalne kapital, hea ja erinevaid sektoreid kaasav valitsemine, sünergia tulemuste ja mõju saavutamisel. Samuti loetakse lisaväärtuseks koostöövõrgustike loomist, tuge ja usaldust, tegevusrühmade arendusprojekte, erinevate osapoolte kaasamist, mitmekülgset rahastust jne.

ESINDAMINE – REGULAARSED KOHTUMISED

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

PÕLLUMAJANDUSE REGISTRITE
JA INFORMATSIOONI AMET

16.01.2024	Jätkuvad kolmepoolsed arutelud määruse teemadel
9. ja 16. jaanuaril 2024
11.03.2024	Andsime arvamuse Regionaal- ja
Põllumajandusministeeriumi määruse eelnõule
11. märtsil 2024
11.06.2024	LEADER määruste parandused kooskõlastusringil
11. juunil 2024
28.08.2024	LEADER määruse järgmised muudatused jõustuvad 31.08
28. augustil 2024

9. ja 16. jaanuar, 19. märts, 10. aprill,
1., 8., 21., 27. ja 28 august,
14. oktoober, 22. november, 2. detsember

ESINDAMINE – REGULAARSED KOHTUMISED

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

6 augustil ja 12. novembril kohtumised ministriga

ESINDAMINE – REGULAARSED KOHTUMISED

1. veebruar
7. märts
4. aprill
2. mai
31. mai
25. juuni
12. juuli
7. oktoober
4. november
28. november

SOTSIAALFOND JA SPOKU

Jaanuar 2024 — spoku.ee lahendustega tutvumine

14. veebruari üldkoosolek — spoku tutvustus liikmetele

29. veebruar — spoku tutvustus kõigile tegevusrühmadele

22. märtsi juhatuse koosolek — otsus sõlmida leping Piksel OÜga ning kinnitada tasud: liitumistasu 2024 tegevusrühma kohta 200€ (liikmetele 150€) ja kuutasu 15€ kuu (liikmetele 10€).

Koolitused: **11 juunil** (vormide loomine) ja **17. septembril** (hindamine ja aruanded)

2. september - SPOKU *live*

Oktoober - esimesed taotlusvoorud (Lõuna-Järvamaa Koostöökogu, Raplamaa Partnerluskogu, Rohelise Jõemaa Koostöökogu, Ida-Harju Koostöökoda)

KOHTUMISED JUHATUSTEGA

5. märts 2024

Järva Arenegu Partnerid, 12. august 2024

MAAL ELAMISE PÄEV 2024

Koostööleppe uuendamine
18. märts 2024

Avaüritus Vabaõhu-
muuseumis
20. september 2024

Külastuspäev
21. september 2024

Tagasisideseminar
31. november 2024

VÄLISDELEGATSIOONID

20. mai — Hispaania / Astuuria

19. september — Saksamaa / Brandenburg

13. november — Moldova

ELARD — EUROOPA LEADER ÜHENDUS MAAELU ARENGUKS

European Leader Association
for Rural Development
Brussels, www.elard.eu

FRENCH
PRESIDENCY
2023-2024

4. detsember — üldkoosolek

uus president **Piotr Sadłocha** (Poola)

nõukogu:

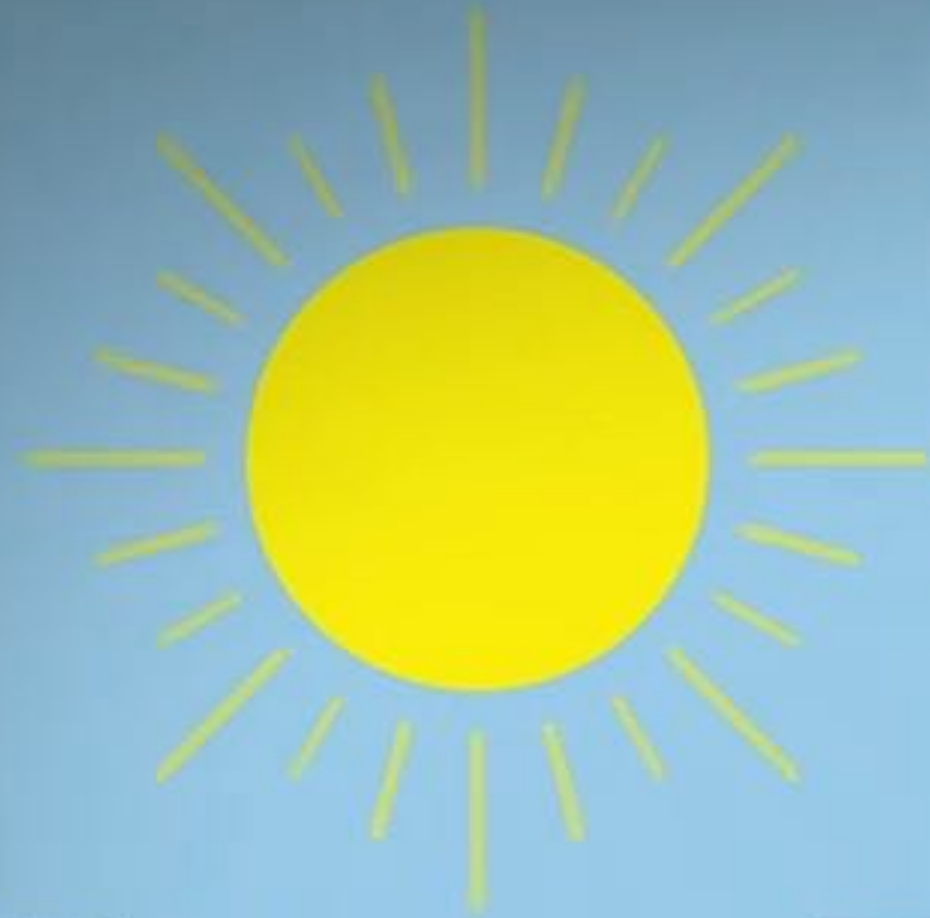
- María José Murciano Sánchez (Hispaania)
- Argyro Tsimpri (Kreeka)
- Jan Florián (Tšehhi)
- Neli Kadieva (Bulgaaria)
- Gabriel O'Connell (Iirimaa)

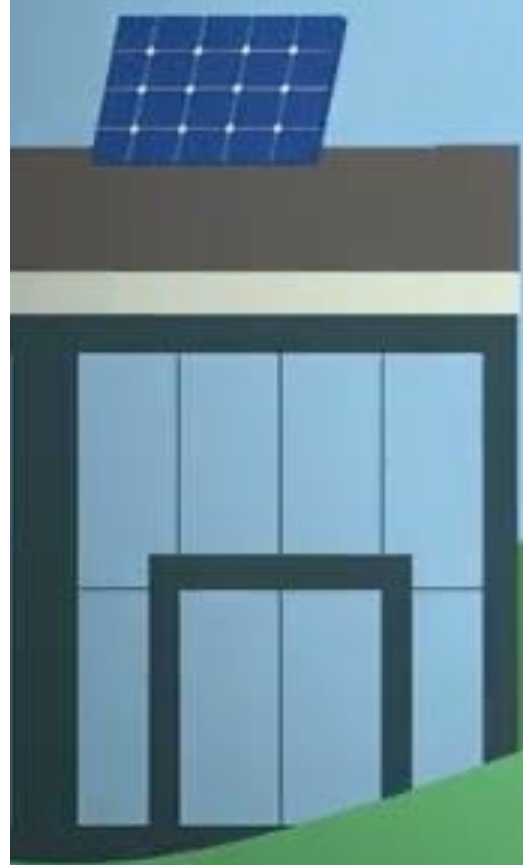
EC4RURAL

Puhtale energiale ülemineku edendamise maapiirkondade energiakogukondades

KOGUKOND

Lihtne "klõps",

Co-funded by
the European Union

Energiakogukondade projekti avaseminar
Padise Valitsemajas
7. märtsil kell 17:30

THURSDAY, 7 MARCH 2024 FROM 17:30-19:30

Energiakogukondade projekti avaseminar Padise Valitsemajas (Lääne-Harju vald)
Padise Valitsemaja

About Discussion

Interested Going Invite Edit as Eesti Leader Liit

Details

1 person responded

Event by Eesti Leader Liit

Padise Valitsemaja

Tickets

docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQL5eb_N5UyWENC8Prrvz2VbMOFL7nQDNrefJwV_V5ZvT1etDw/viewform

Public - Anyone on or off Facebook

EC4RURAL rahvusvahelise projekti eesmärg on aidata kohalikel omavalitsustel ja kogukondadel üle minna puhtale energiale, tagades samal ajal maapiirkondade ja kohalike kogukondade aktiivse osalemise. Rohken intot leiab projekti kohta siit: <https://leaderliit.eu/.../rahvusvahelised.../life-ec4rural/>

Eesti omavalitsustest on asotsieerunud partneritena kaasatud projekti: Alutaguse, Elva, Hiiumaa, Järva, Lääne-Harju, Põltsamaa, Rõuge, Saku, Tori, Türi, Viimsi ja Viru-Nigula vallad.

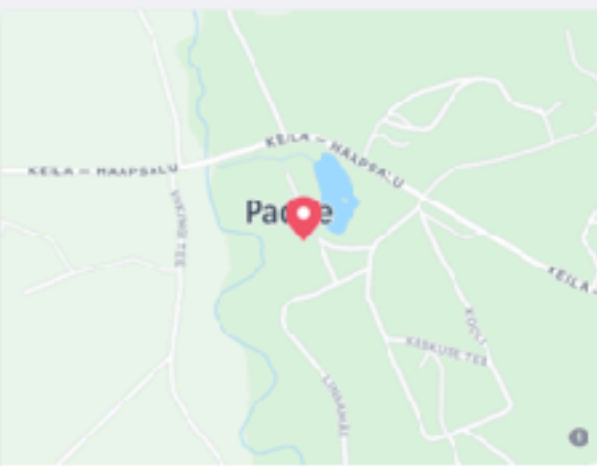
Lääne-Harju valla EC4RURAL energiakogukondade projekti avaseminar toimub 7. märtsil Padise Valitsemajas algusega kell 17:30, orienteeruvalt kuni 19:30.

Päevakavas:

- EC4RURAL projektit tutvustus (Eesti LEADER Liit)
- kogukonna energiatehnika lahendussuundelid (Tartu Regionaalne Energiagentuur)
- KÜV ülevaade omavalitsuse plaanidest taastuvenergia ja energiakogukondade valdkonnas
- Energiatööstuse esimese mikro ettevõtmisega Hiiumaal ja pakutavast vihmavarustuse tekkivate kogukondadele, koostööst 3 huvigrupiga - kodanik, arendaja, KÜV

Tickets

Find Tickets

Padise Valitsemaja
Valitsemaja, Padise, Lääne-Harju vald 76801 Harju Maakond, Eesti

KUUPÄEV	Omavalitsus	LEADER tegevusrühm
7. märts	Lääne-Harju vald	Lääne-Harju Koostöökogu
12. märts	Viimsi vald	Põhja-Harju Koostöökogu
13. märts	Türi vald	Lõuna-Järvamaa Koostöökogu
27. märts	Tori vald	Rohelise Jõemaa Koostöökogu
28. märts	Põltsamaa vald	Jõgevamaa Koostöökoda
02.aprill	Järva vald	Järva Arengu Partnerid
04. aprill	Hiiumaa vald	Hiidlaste Koostöökogu
09. aprill	Viru-Nigula vald	Virumaa Koostöökogu
10. aprill	Alutaguse vald	Peipsi-Alutaguse Koostöökoda
23. aprill	Saku vald	Nelja Valla Kogu
24. aprill	Rõuge vald	Võrumaa Partnerluskogu
30. aprill	Elva vald	Tartumaa Arendusselts

EC4RURAL | Tuesday, 11th June

I Online Workshop to Share Experiences

12:00 - 13:30h · Joint session

13:30 - 14:30h · #EestiPiloot

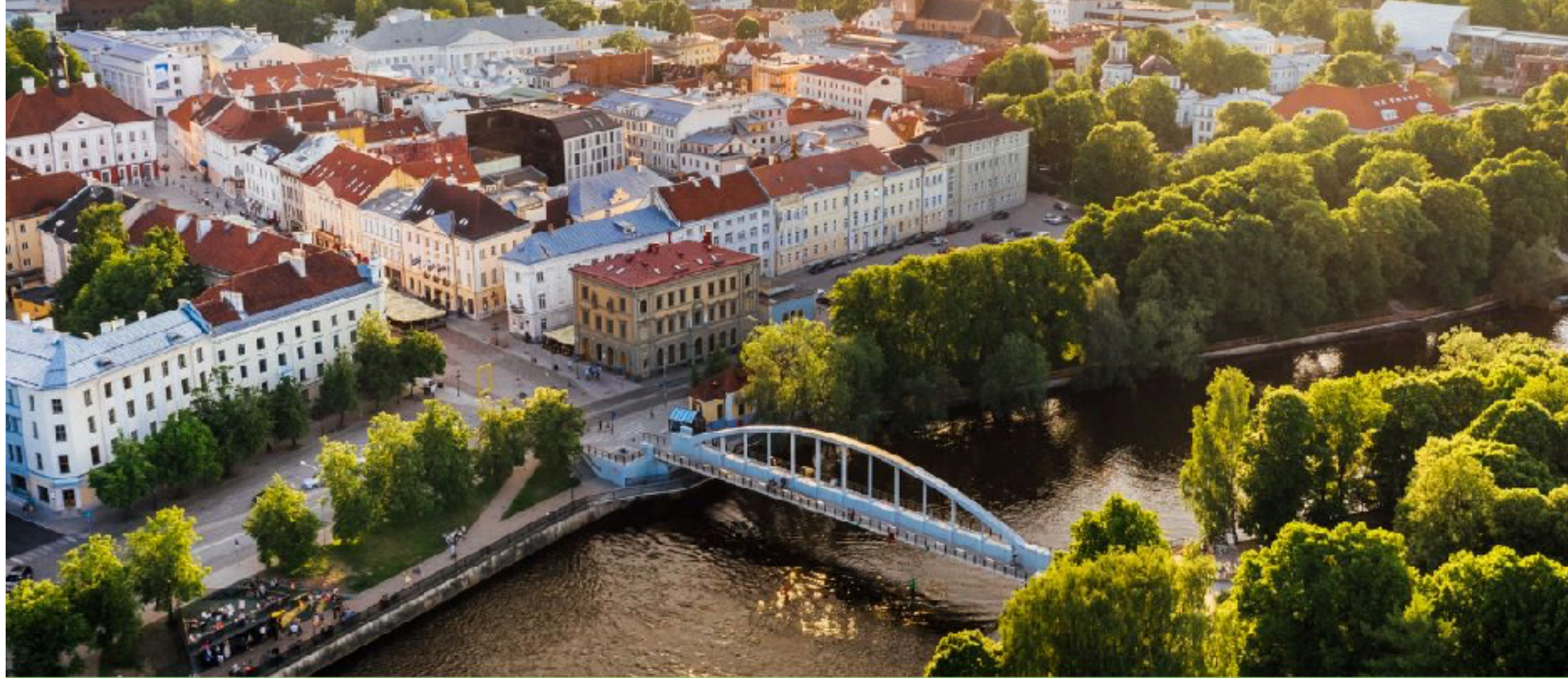

16:00 - 17:30h · #PilotoGalicia

Inspiratsiooniseminar 7. augustil Tikupoisis

Tartu 2024 Meeting September 26-27th

One year after the start of the project, the EC4RURAL consortium is organising its second general on-site meeting in Tartu (Estonia). From 26th to 27th September, the ten partners we will meet for two days to share organisational issues, as well as the evolution of the project, milestones achieved and next goals.

UUS ERASMUS+ PROJEKT

Exchange of experience and strengthening the role of youth in Local Action Groups

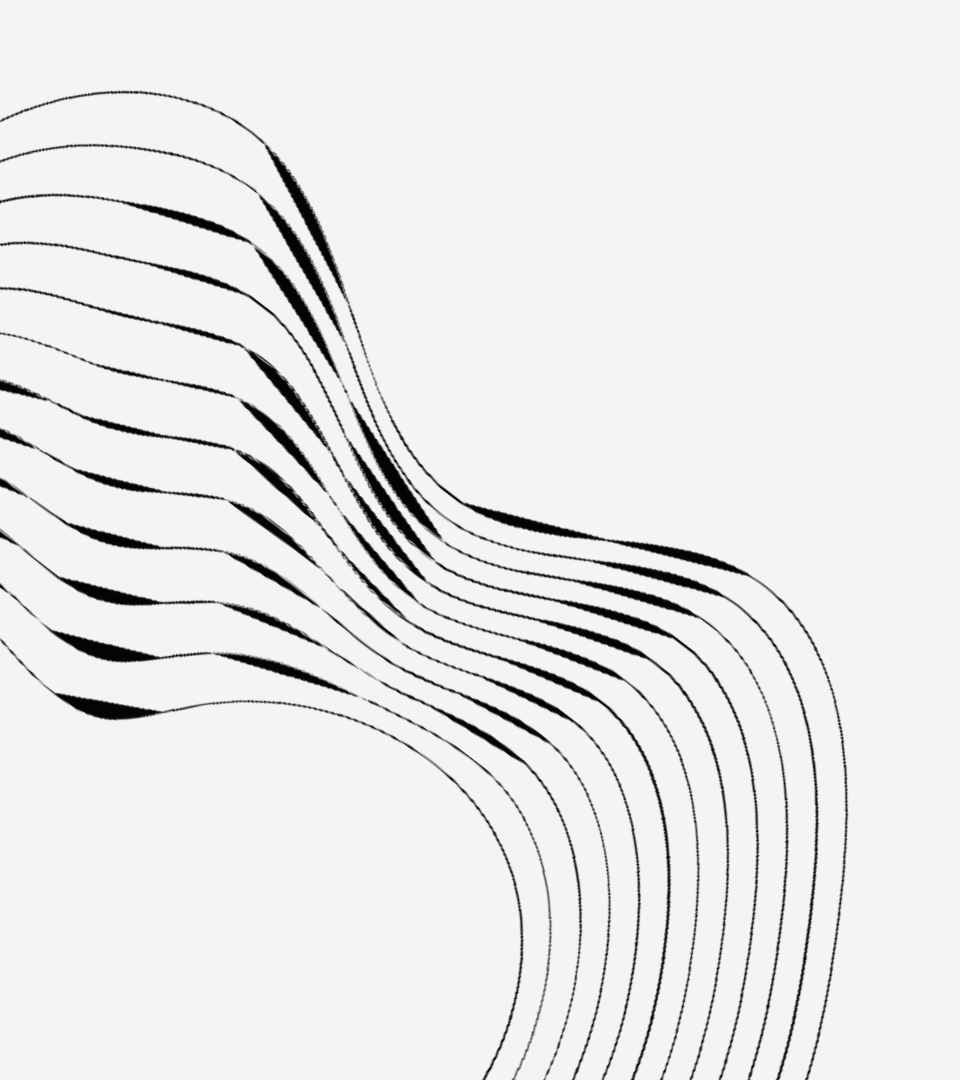
- Tšehhi LEADER vörgustik
- Slovakkia Noorte Maapäev

aprill 2024 - august 2025

PÄEVAKORD

01

2024. a. majandusaasta aruande
kinnitamine

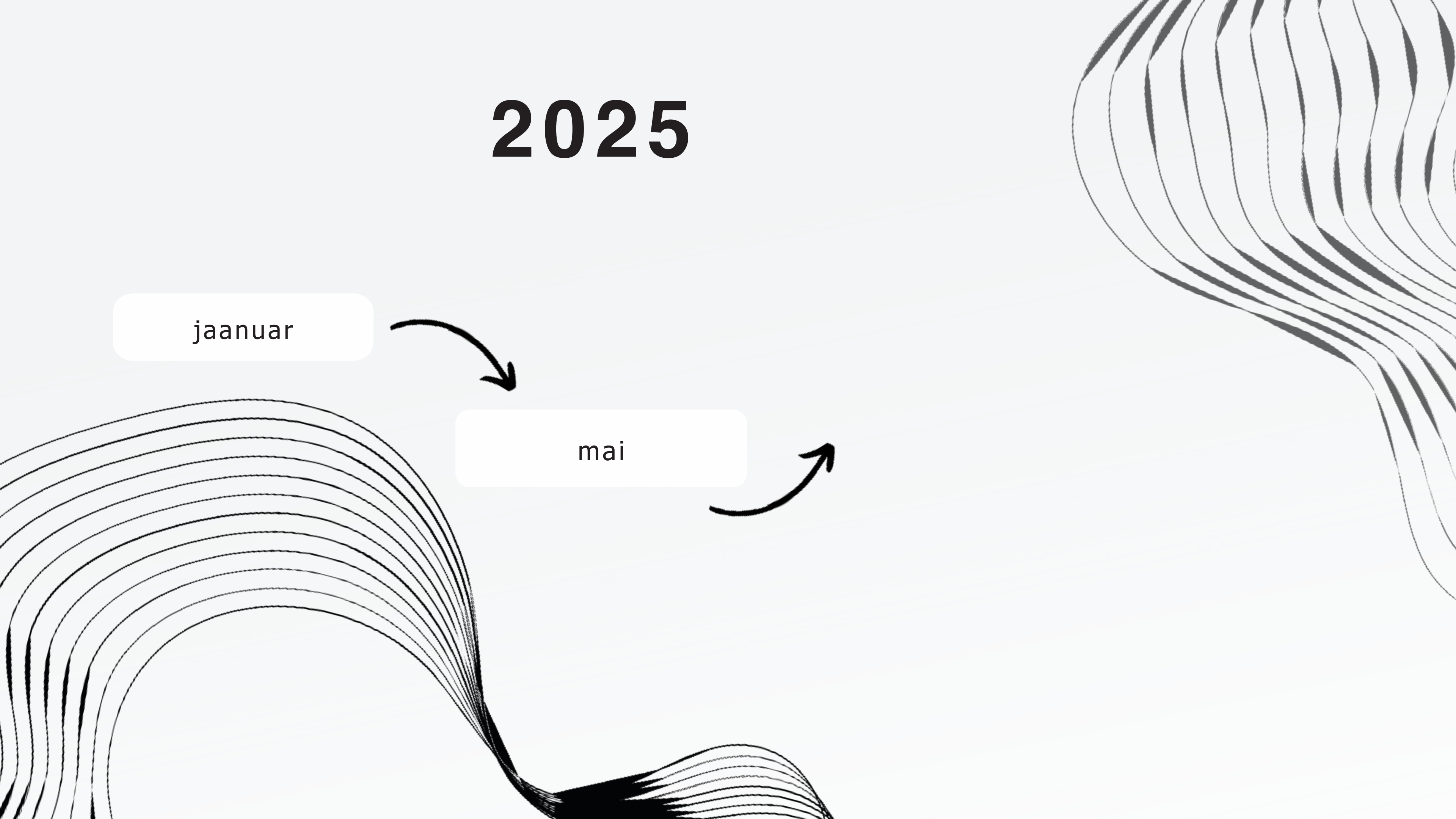
02

Kohapeal algatatud teemad

2025

jaanuar

mai

2027+ PERIOODI
FINANTSRAAMISTIK

Programme in next MFF			Programme/strand in the current MFF		
Natioanl Plan - "name to be defined"	Pre-allocated / shared management part		European Regional Development Fund		
			Cohesion Fund		
			European Social Fund +		
			Just Transition Fund		
			Social Climate Fund (ending in 2032)		
			Modernisation Fund - could be left out as currently ending in 2030		
			LIFE programme - 'Nature and Biodiversity' strand		
			European Maritme, Fisheries and Aquaculture Fund		
			European Agricultural Fund for Rural Development		
			European Agricultural Guarantee Fund - could be subject to specific treatment		
			Asylum, Migration and Integration Fund*		
			Border Management and Visa Instrument*		
			Internal Security Fund*		
			Interreg		
			Not pre-allocated / direct management part		European Maritme, Fisheries and Aquaculture Fund direct management
	Employment and Social Innovation (currently direct management ESF+)				
	European Urban Initiative (currently direct management ERDF)				
	Interregional Innovation Investments (currently direct management ERDF)				
	Thematic Facilities of the home affairs funds				
	Single Market Programme - Food strand				
European Competitiveness Fund	Fundamental Research	Financial toolbox	Horizon Europe - Pillar I (Excellent Science)*		InvestEU, European Innovation Council
	Digital		Digital Euroipe Programme	Horizon Europe Pillar II - Global Challanges and European Industrial Competitiveness	
	Clean Transition		Connecting Europe Facility - Digital		
			Innovation Fund		
			LIFE programme (except 'Nature and Biodiversity')		
			Space Programme		
	Defence & Space		Union Secure Connectivity		
			European Defence Fund		
			ASAP, EDIRPA		
Health & Biotech	European Defence Investment Programme	EU4Health: Health promotion & disease prevention			
Global Europe Fund	Africa	Financial toolbox	NDICI - Global Europe		
	Mediterranean		Reform and Growth Facility for Western Balkans; Facility for Moldova		
	Asia, Pacific, Latin-America		Instrument for Pre-accession Assistance		
	Europe+		Macro-Financial Assistance		
	Global Affairs		Humanitarian Aid		
Connecting Europe Facility - Transport, Military Moblity and Energy			Connecting Europe Facility - Transport and Military Mobility		
			Connecting Europe Facility - Energy		
Erasmus 2.0			Erasmus+		
			European Solidarity Corps		
Growth Fund			Growth Fund		

Kaks põhilist kampaaniat: maaelupakt ja ELARD

**RURAL
PACT**

**Deklaratsioon Euroopa Liidu
maapiirkondade ja maaelu arengu
poliitika tuleviku kohta**

Detsember 2024

Maaelupakti koordineerimisrühma deklaratsioon
Lühiversioon

Sisukord

Preambul _____ 1

1. Maapiirkondade tulevik on kogu ühiskonna mure _____ 2

2. Maaeluprobleemid vajavad kiiret reageerimist _____ 3

3. Tulevane maaelu arengu poliitika peab maapiirkondade vajadusi tõsisemalt arvesse võtma _____ 4

4. Maapiirkondade pikaajalise visiooni muutmine konkreetseks strateegiaks ja maaelupakti mudeli elluviimine _____ 5

5. Suutlikkuse suurendamine ja isevastutuse loomine kohapeal _____ 6

6. Maapiirkondadele tehtavate ELi kulutuste parem järelevalve _____ 7

III. Tulevane maaelu arengu poliitika peab maapiirkondade vajadusi tõsisemalt arvesse võtma

- > **Terviklik lähenemine** maaelu arengule ning **kooskõlaline rahastamine** ELi, riigi ja piirkonna tasandi allikatest.
- > **Maapiirkondadele avalduva mõju hindamise** jõulisem kohaldamine, et kõikides poliitikavaldkondades arvestataks tõsiselt maapiirkondade vajadustega.
- > **Kohustuslik miinimumeraldis**, nt vähemalt 30% ELi pikaajalisest eelarvest, tuleks ette näha maaelu arenguks (lisaks põllumajandusele). Alternatiiv: luua sihtotstarbeline **Euroopa Maaelu Arengu Fond (ERUDF)**.
- > **Kogukonna juhitud kohaliku arengu** meetodite, sh arukate külade laiem kasutuselevõtt – selleks tuleks eraldada kohustuslikult vähemalt 10% maaelu arengu rahastusest.

- **04 Nov - 05 Nov 2025** Institutional
[4th EBAF Plenary](#)
- **21 Oct - 23 Oct 2025** External
[6th European Rural Parliament, Scotland](#)
- **29 Sep - 30 Sep 2025** Institutional
[3rd EBAF Plenary](#)
- **01 Jul - 31 Jul 2025** Institutional
[Proposal on the next MFF by the European Commission](#)
- **24 Jun 2025** Institutional
[Agriculture and Fisheries Council](#)
- **15 Jun - 17 Jun 2025** Institutional
[Informal meeting of EU Agriculture ministers](#)
- **26 May 2025** Institutional
[Agriculture and Fisheries Council](#)

Alusdokumendid

ELi põllumajanduse tulevikku
käsitlev strateegiline dialoog
2024

Kinnitati 19.02.2025

„Maapiirkondade arengu
pikaajaline visioon –
tugevamad, ühendatud,
vastupanuvõimelised ja
jõukad ELi maapiirkonnad“
2021

Regioonide Komitee

arvamus 20.02.2025

„Kuidas saab LEADERi ja kogukonna juhitud kohaliku arengu kavandamine 2027. aasta järgseks ajaks aidata kaasa ELi maapiirkondade pikaajalise visiooni paremale rakendamisele“

<https://leaderliit.eu/regioonide-komitee-kohalike-tegevusruhmade-ja-kogukondade-juhitud-programme-tuleb-tugevdada-ja-lihtsustada/>

Regioonide komitee peamised ettepanekud

- **CLLD rahastamine ühest fondist ja kohustusliku miinimumi kehtestamine**
 - juhtfondi moodustamine, millesse panustaksid Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond (EAFRD), Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF), Euroopa Sotsiaalfond Pluss (ESF+) ja Õiglase Ülemineku Fond (JTF+)
- **Administratiivne lihtsustamine**
 - ettemaksed projektitaotlejatele (80% väljamaksmine kohe pärast taotluse heakskiitmist) ning ühekordsete maksete (*lump sum*) kasutamine väikeste projektide puhul

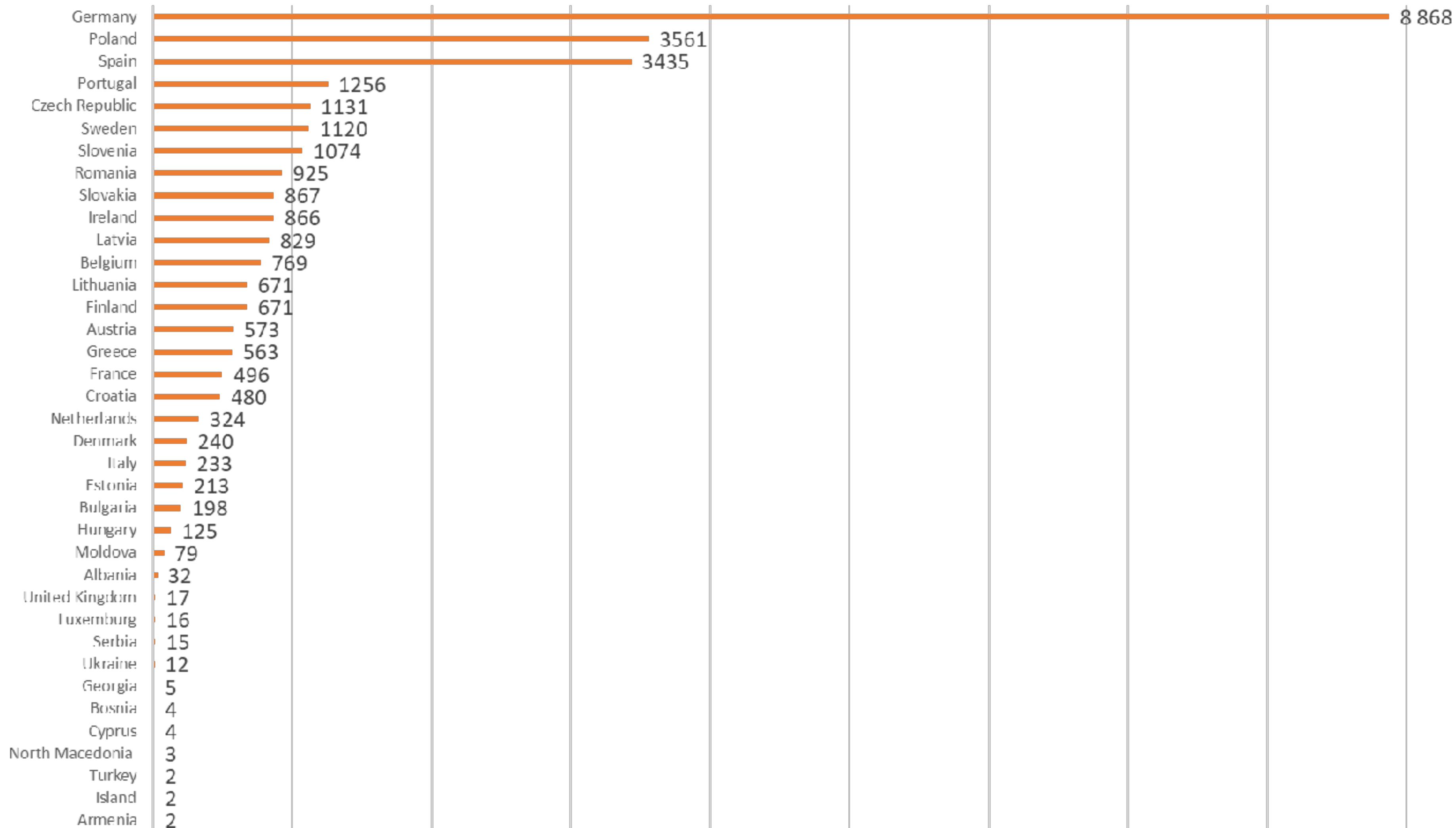

Do you support rural areas and a strong LEADER method post-2027?

Help us send a clear message — add your voice and share our call for action!

Show your support now

No thanks, I'm not interested!

	23 May	
European Union	29 508	2,95%
<u>Slovenia</u>	1 074	22,85%
<u>Latvia</u>	829	19,74%
<u>Lithuania</u>	671	10,65%
<u>Ireland</u>	866	7,66%
<u>Slovakia</u>	867	7,11%
<u>Estonia</u>	213	7,10%
<u>Croatia</u>	480	5,58%
<u>Portugal</u>	1 256	5,41%
<u>Finland</u>	671	5,41%
<u>Czech Republic</u>	1 131	4,81%
<u>Sweden</u>	1 120	4,79%
<u>Germany</u>	8 868	4,76%
<u>Poland</u>	3 561	4,22%
<u>Spain</u>	3 435	3,23%
<u>Belgium</u>	769	2,96%
<u>Austria</u>	573	2,85%
<u>Greece</u>	563	2,41%
<u>Romania</u>	925	2,17%
<u>Denmark</u>	240	1,83%

Eesti raamseisukohad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika 2028. aastal algava perioodi läbirääkimisteks

Kinnitati VVs 23. jaanuaril 2025

“Samuti jätkame varasematest perioodidest tuntud kogukonna juhitud kohaliku arengu sekkumise ehk LEADER meetme rakendamist.

LEADER on strateegiakava kohustuslik osa, kus vähemalt 5% EAFRD koguosalusest tuleb reserveerida programmi LEADER jaoks.”

Kohalike strateegiate fookus on:

- ettevõtluse arendamine, eelkõige uute tasuvate töökohtade ja/või innovaatiliste lahenduste kaudu;
- kohalike kogukondade, elanike ning noorte tulevikuliidrite võimestamine;
- teenuste kättesaadavuse parandamine, sh läbi kogukonnateenuse arendamise;
- keskkonna- ja kliimasõbralike (sh bio- ja ringmajandust propageerivate) lahenduste välja töötamine ja rakendamine;
- maaelu positiivse kuvandi säilitamine ja propageerimine, sh arukate külade edendamine.

KUIDAS OLLA VEDUR (edasi) ja KUHU VIIVAD RÖÖPAD?

ideekorje

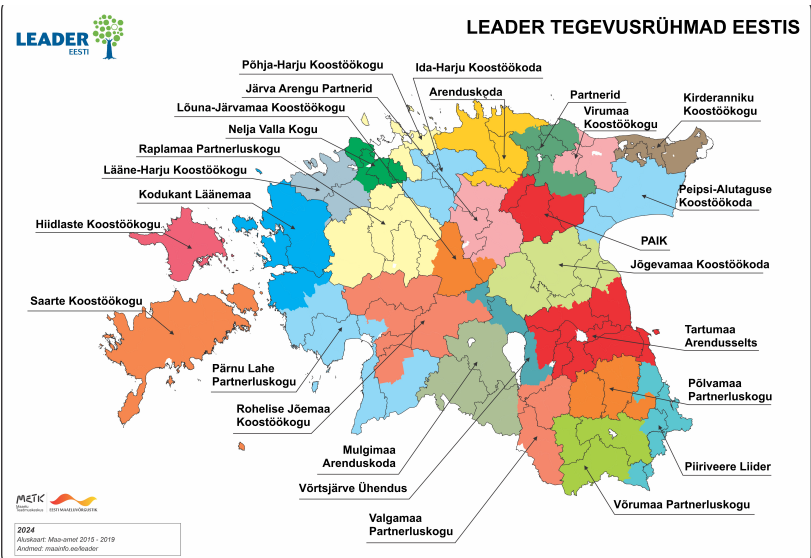
27. veebruar 2025

- 1. Mis juhtuks, kui LEADER tegevusrühmad kaoksid?**
- 2. Kuidas saaks LEADER riigile rohkem väärtust luua?**
- 3. LEADERit dubleerivad tegevused**

LEADER - KOGUKONNA JUHITUD KOHALIK ARENG EESTIS 2028+

Tasakaalustatuma regionaalse arengu saavutamiseks on oluline kõigi valdkonnapoliitikate panus. Arvestades, et suur osa investeringutest ja reformidest teostatakse välisrahastuse toel, on rahandusministeerium rakendanud juhendit, et tagada toetuse andmise tingimustes tasakaalustatuma regionaalse arengu arvestamine. See on positiivne samm, kuid praktikas võivad takistuseks osutuda erinevate fondide reeglid ja tingimused. Seetõttu on oluline liikuda ühtlustamise ja lihtsustamise suunas. Parim lahendus selle eesmärgi saavutamiseks on luua ühtne **kogukonna juhitud kohaliku arengu fond**.

Olenemata sellest, milliseks kujuneb Euroopa järgmise perioodi finantsraamistik, vajab Eesti paremat plaani regionaalse ebavõrdsuse vähendamiseks. LEADER tegevusrühmade võrgustik saab olla riigile parimaks toeks maapiirkondade eripärade ja vajaduste mõistmisel ning pakkuda tuge nende potentsiaali maksimeerimiseks.

TAUST JA SÕLMKÜSIMUS

LEADER on kuulunud pikka aega **põllumajanduspoliitika** instrumentide hulka, kuid 98% maal elavatest inimestest ei ole põllumehed. Kui LEADER lähenemist rakendada laiemas **regionaalpoliitilises** vaates, on selle kaasabil võimalik mõista ja lahendada kohalikke kitsaskohti terviklikumalt ja paindlikumalt kui praegu.

Regionaalse majanduskasvu saavutamiseks tuleb arendada **kohaspetsiifilisi majandusmudeleid**, mis arvestavad kohaliku kogukonna vajadustega: näiteks tasakaalustatud, säästev ja jätkusuutlik ettevõtlus ning loodusressursside kasutamine, sh taastuvenergia lahendused. Üleriigiliste toetusmeetmete senine disain soosib suuri ettevõtteid, mis tegutsevad valdavalt linnapiirkondades, mistõttu on ka toetusi saanud ettevõtted enamasti Tallinnas, Tartus ja nende lähiümbruses.

Nii ettevõtluse kui kogukondade toetuseks leidub erinevaid, kuid sarnaste eesmärkidega **toetusmeetmeid**, mis tõstab riigi jaoks toetuste menetlemise kulusid ja muudab toetusvõimalustest arusaamise võimalike saajate jaoks keeruliseks. Mida lähemal toimub taotlemine ja nõustamine kohalikule elanikule, seda lihtsam on olla taotlejale arusaadav ning kohandada pakkumist piirkonna vajadustega.

Riik on seadnud sihiks kodanikke strateegilisse planeerimisse järjest enam kaasata, mis on kahtlemata tervitav, ent pahatihti kipub kaasamine kujunema näiliseks. Üheks põhjuseks on mitmel tasandil paralleelselt toimuvad kaasamistegevused küla ja valla arengukavast kuni riiklike strateegiateni, mille tulemuseks on osalejate väsimine. Niisugust **kaasamise raiskamist** tuleks vältida parema andmekasutuse, ülesannete täpsema jaotuse ja koostööga organisatsioonide vahel, vältimaks dubleerimist.

LEADER kohalike tegevusrühmade võrgustik on ainulaadne vahend kohalike probleemide lahendamiseks.

MEIE PEAMISED TUGEVUSED:

- 26 tegevusrühma katavad kogu Eesti maapiirkonna ja väikelinnad;
- otsustamisel hoitakse tasakaalu kolme sektori (omavalitsus, kogukond, ettevõtjad) ja huvirühmade vahel
- liikmeskond on suur ja mitmekesine: üle 800 ettevõtte, üle 900 vabaühenduse ja ligi 100 avaliku sektori esindajat
- tegevusrühma suurus (tegevuspiirkonna elanike arv 5900 kuni 58800, keskmiselt

- 20000) on optimaalne, et jääda “rohujuure” tasandile ja samas omada läbi kohaliku arengu strateegia laiemat ja omavalitsustega võrreldes vähem politiseeritud vaadet piirkonna arendamisele
- tegevusrühmad koondavad oma kogukonna eestvedajate ja ettevõtjate võrgustikke, võimestades neid läbi õppimisvõimaluste ja koostöö edendamise
- tegevusrühmad on rahvusvahelise koostöö eestvedajad ning innovatsiooni ja koostöömodelite maaletoojad.

POSITIIVNE MÕJU JA KASU

LEADER meetod on suurepärane **sild riigi ja inimeste vahel**: igal tegevusrühmal on laialdane kontaktide võrgustik, nad tunnevad oma piirkonna kogukondi, seal elavaid inimesi ja nende igapäevaelu, mis võimaldab neil paremini mõista kohalikke probleeme ja väljakutseid ning luua sidemeid erinevate huvirühmade vahel. Põhjalik arusaamine oma eripärast, kultuuritaustast ja sotsiaalsest dünaamikast võimaldab tegevusrühmal pakkuda lahendusi, mis vastavad piirkonna konkreetsetele vajadustele.

Alanud rahastusperioodil oli tegevusrühmadel esmakordselt võimalus koostada **ühisstrateegiad**, mis hõlmavad nii maaelu arengu kui ka sotsiaalmeetmeid, mida rahastatakse Euroopa sotsiaalfondist. Mõistagi tekitab see menetluse poolelt lisatööd, kuid kogu võrgustik on täiendava väljakutse vastu võtnud selle nimel, et rohkem sihtrühmi hõlmata ning oma piirkonda mitmekesisemal ja terviklikumal viisil arendada.

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium
info@agri.ee

Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet
info@pria.ee

26.03.2025 nr 1-1

Ettepanek erandi tegemiseks LEADER meetmest toetatud toetatud objektide tähistamisel

Head kolleegid

Teeme LEADER tegevusrühmade poolt ühise ettepaneku võtta uuesti kasutusele LEADER Eesti logo ja plakati kujundus, mis oli kasutusel eelmistel rahastusperioodidel.

Hetkel lähtume teavitamisel 11.06.2024 PRIA peadirektori käskkirjast “Maaelu arengu toetuse kasutamisest teavitamise, toetatud objektide tähistamise ning Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) osalusele viitamise tehnilised täpsustused perioodil 2023–2027”, teavitamise üldised näitajad ja nõuded tulenevad Euroopa Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/129 lisadest II ja III.

Erinevalt eelmiste perioodide rakendusmäärusest, ei näe EK alates 2023 enam ette eraldi Euroopa LEADER logo kasutamist. 2024. aasta suvel anti välja dokument *GUIDELINES for the visual identification of LEADER intervention in the CAP Strategic Plans 2023-27*, milles ei loodud uut logo, vaid esitati kujundussoovitused.

Leiame, et LEADER toetuste eripära esiletoomiseks ja järjepidevuse säilitamiseks on väga vajalik jätkata “LEADER Eesti” logo kasutamist. Teavitusplakatid on võimalik kujundada nii, et säiliks EK nõutavad kohustuslikud elemendid: EL embleem koos sõnadega *Kaasrahasanud Euroopa Liit* ning projekti nimetus; sekkumise nimetust asendaks aga logo sõnadega “LEADER Eesti”. Erandiga ei kaasne lisatööd, kuna logo stiiliraamat on juba olemas ning võimalik lihtsalt uuesti kasutusele võtta.

Lisa: Võimaliku plakati näidis

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Triin Kallas
tegevjuht

Kaasrahasanud
Euroopa Liit

Projekti Nimi

Taotleja: taotleja nimi

**PÕLLUMAJANDUSE REGISTRITE
JA INFORMATSIOONI AMET**

**ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS
PRIA**

Märke tehtud: 28.04.2025

Kehtib kuni: 27.04.2030

Alus: ELÜPS § 114 lg 1

Triin Kallas
EESTI LEADER LIIT
Vangotalu
Laiksaare küla, Saarde vald
86103 Pärnu maakond
EESTI
info@leaderliit.eu

Teie: nr

Meie: 28.04.2025 nr 13-1/25/50-1

Vastuskiri ettepanekule

Täname Teid saadetud ettepaneku eest ja anname teada, et oleme koostöös LEADER tegevusrühmadega valmis välja töötama LEADER sekkumisest toetatud objektide tähistamiseks vajalikku logo ja vajadusel selles osas muutma ka peadirektori 11.06.2024 käskkirja.

Lugupidamisega

Piret Ilves
teenusejuht
Toetuste arendamise osakond
Toetuse teenuse arendamise büroo

AITÄH!

